

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่มชาวสวนยาง
กรณีศึกษา กลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านนาน้ำมัน อำเภอเมือง จังหวัดเลย
Factors Affecting on the Success of Rubber Plantation Group Management : Case
Study of Office of the Rubber Replanting Aid Fund (ORRAF) Para Rubber Group,
Ban Na Nam Man, Muang District, Loei Province

สรยศ โภษาคาร¹ จิตติวรรณ ศรีเจริญ²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม ของกลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านนาน้ำมัน โดยในการศึกษานี้ ได้ทำการศึกษาจากสมาชิกกลุ่มจำนวน 65 คน และเจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน ซึ่งใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มฯ เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.70 มีอายุเฉลี่ย 47 ปี ในด้านการศึกษาสมาชิกกลุ่มฯ มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 46.30 มีพื้นที่สวนยางถือครองโดยเฉลี่ยคนละ 21 ไร่ โดยมีรายได้เฉลี่ย 23,612 บาท/เดือน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มชาวสวนยาง มีดังนี้ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม ลักษณะการนำของผู้นำและกรรมการ การบริหารจัดการกลุ่ม ด้านปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม คือ สมาชิกขาดความรู้ในกระบวนการรวมกลุ่ม ผลผลิตกลุ่มไม่ได้คุณภาพ และขาดเงินทุนในการพัฒนากลุ่ม

คำสำคัญ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จ กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง การจัดการ

Abstract

This study aims to investigate the operation factors that affect on the success of managing community of the rubber plantation community of ORRAF Para rubber group at Ban Na Nam Man, Muang District, Loei Province. Data is collected from 65 members and 2 related government officers, who were selected by purposive sampling. Research tools used in this study are questionnaires and interview that compose of general information and factors affecting on the success of the community. Statistic tools applicator in analysis part consist of frequency, percent, standard deviation and hypothesis tests based on Pearson correlation at a statistical significance of 0.05.

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The result indicates that 65.7% of the members of this rubber plantation community are males whose ages are around 47 years old. According to educational background, 46.3% of the members graduate elementary level. The average land possession is 21 rai. The average income is 23,612 THB per month per person.

Factors that affect on the success of this rubber plantation community management are the communication with the government officers who are related to the community. The personal character of each community member, their satisfaction towards the service, the participation of community members, the ability to negotiate with the outside of the community, the leadership of the leaders and committee, and lastly, the community management itself. The problems of the community management are the lack of grouping integration, the unqualified products and the shortage of funds to improve the community.

Keywords : key success factors, para rubber groups, management

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันยางพารา นับเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก มีการปลูกอย่างแพร่หลายทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกในแต่ละปีมากกว่า 4 แสนล้านบาท นับได้ว่าเป็นสินค้าทางการเกษตรเพียงชนิดเดียวที่มีมูลค่าการส่งออกติดอันดับ 1 ใน 5 ของสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย (กระทรวงพาณิชย์, 2556)

ด้านการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตจากยางพารา เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในภาคตะวันออก เชียงเหนือของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย กล่าวคือ มีพื้นที่ถือครองสวนยางขนาดเล็ก ไม่เกิน 15 ไร่ มีรูปแบบการผลิตยางเพื่อการจำหน่ายทั้งในรูปแบบน้ำยางสด ยางก้อนถ้วย และยางแผ่นดิบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยางก้อนถ้วยที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ขาดซึ่งความชัดเจนในด้านราคาและการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรอง ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปในรูปแบบที่ต่างคนต่างทำ ขาดการควบคุมคุณภาพ ทำให้คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

จนส่งผลกระทบต่อถึงราคาของผลผลิตตกต่ำ ไม่เป็นไปตามกลไกตลาด และชาวสวนยางส่วนใหญ่ก็ขาดอำนาจการต่อรอง เนื่องจากโดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะแยกกันขายผลผลิต ทำให้พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบได้ โดยการกดราคาผลผลิตอย่างไม่เป็นธรรม การหักค่าความชื้นของผลผลิต ทำให้ราคาที่ชาวสวนยางได้รับต่ำกว่าความเป็นจริงที่ควรจะได้ ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด ด้วยการวางนโยบายมาตรการในการแก้ปัญหา ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือกลุ่มเกษตรกรขึ้น โดยเชื่อว่าการพัฒนาในรูปแบบของกลุ่ม หรือองค์กรจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสปรึกษาหารือ ช่วยเหลือกันและกัน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม (สถาพร ฤทธิรงค์ และครรชิต สิงห์สุวรรณ, 2551)

กรมส่งเสริมเกษตรกรโดยกลุ่มวิจัยและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร สำนักจัดตั้ง และส่งเสริมสหกรณ์ ทำการรวบรวม และจัดมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2549 ศึกษาความต้องการการดำเนินงานของกลุ่ม

เกษตรกรเพื่อนำมาใช้ส่งเสริม และพัฒนากลุ่มเกษตรกร ทำให้พบรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรดังนี้ กลุ่มเกษตรกรมีจำนวน 6,522 กลุ่ม เป็นกลุ่มเกษตรกรที่กำลังดำเนินการจัดระบบมาตรฐานจำนวน 4,678 กลุ่ม และเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีมาตรฐาน จำนวน 1,793 กลุ่มคิดเป็นร้อยละ 38.33 ของกลุ่มเกษตรกรทั่วประเทศ ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่มีระดับต่ำกว่ามาตรฐานมีจำนวน 2,885 กลุ่มและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ได้จัดระดับมาตรฐานจำนวน 1,844 กลุ่ม (สถิติการเกษตรประเทศไทย, 2549) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานที่กลุ่มเกษตรกรประสบมาโดยตลอด ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิต ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ปัญหาการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอยู่ในสภาพ “ล้มแล้วตั้ง ตั้งแล้วล้ม” ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการบริหารกลุ่มที่ไร้ประสิทธิภาพ เป็นต้น ทำให้องค์กรเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายได้ยาก (สถาพร ฤทธิรงค์ และครุชิต สิงห์สุวรรณ, 2551)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่มชาวนา โดยศึกษาจาก “กลุ่มชาวนา สกย. บ้านนา น้ามัน” ตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่ม และยังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรอื่นๆ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างอำนาจในการต่อรองราคาของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่มชาวนา สกย. บ้านน้ามัน อ.เมือง จ.เลย

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินการกิจการของกลุ่มชาวนา สกย. บ้านน้ามัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มชาวนา สกย. บ้านน้ามัน และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดเลย รวม 67 คน ซึ่งในการสร้างแบบสอบถาม ได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาวนา สกย. โดยในการสอบถามได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกิดจากการดำเนินงานกลุ่ม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มชาวนา สกย. บ้านน้ามัน ตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลยจำนวน 84 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเลยที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลด้วยการเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Darwin Hendel (มนัส สุวรรณ, 2544) ทดสอบค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 90% โดยปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 84 คน จากตารางการสุ่มตัวอย่างของ Darwin Hendel ทำให้ได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 65 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - probability sampling) ด้วยวิธี Purposive sampling ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างเพราะความสะดวกต่อการศึกษา (นราศรี ไววนิชกุล และ ชูศักดิ์ อุดมศรี, 2547)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเลยที่รับผิดชอบ โดยศึกษาด้านปัญหาของการดำเนินงานกลุ่ม แนวทางการแก้ปัญหา และมีการติดตามเยี่ยมชมกิจการของกลุ่มฯ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่มชาวสวนยาง สกย.บ้านน่าน้ำมัน โดยค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ (X_1 ถึง X_7) และตัวแปรตาม (Y_1 ถึง Y_5)

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการของกลุ่มชาวสวนยาง ได้แก่ ลักษณะผู้นำและกรรมการกลุ่ม (x_1), การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม (x_2), ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม (x_3), ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ (x_4), การบริหารจัดการกลุ่ม (x_5), การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (x_6), ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม (x_7) โดยแต่ละตัวแปรจะมีคำถามย่อยตัวแปรละ 5 คำถาม

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) หมายถึง การวัดความสำเร็จในการจัดการกลุ่มชาวสวนยาง ได้แก่ เงินออมของกลุ่ม (Y_1), การดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (Y_2), ปริมาณผลผลิตของกลุ่ม (Y_3), รายได้ของกลุ่ม (Y_4), การคงอยู่ของสมาชิกเก่าและเพิ่มสมาชิกกลุ่มใหม่ (Y_5)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ทำการศึกษาวิจัยจากเอกสาร คู่มือ ระเบียบ ผลประกอบการประจำปีของกลุ่ม ประกอบกับข้อมูลทางสถิติ การเยี่ยมชมกิจการของกลุ่มมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่มชาวสวนยาง สกย. โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ในการวิเคราะห์ผล ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของเกษตรกร เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ X_1 ถึง X_7

2.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ของเกษตรกร เกี่ยวกับความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม โดยค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ที่ใช้

ในการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ Y1 ถึง Y5

2.3 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

$H_0: \rho = 0$ (ตัวแปรอิสระ $(X_1 - X_7)$ และ ตัวแปรตาม $(Y_1 - Y_5)$ ไม่มีความสัมพันธ์กัน)

$H_1: \rho \neq 0$ (ตัวแปรอิสระ $(X_1 - X_7)$ และ ตัวแปรตาม $(Y_1 - Y_5)$ มีความสัมพันธ์กัน)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานการดำเนินงานของกลุ่มสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการผลิตของสมาชิกกลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านน่าน้ำมัน

1. ด้านการดำเนินงาน กลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านน่าน้ำมัน จังหวัดเลย มีการจัดตั้งเมื่อวันที่ 9 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2554 โดยมีกิจกรรมหลักคือ การรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิต เพิ่มช่องทางในการขายผลผลิตให้กับเกษตรกรในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่ม มีสมาชิกรวมทั้งสิ้นจำนวน 85 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการทั้งสิ้น 40,486.37 บาท ณ. มีนาคม 2557

2. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการผลิตของสมาชิกกลุ่มชาวสวนยาง สกย.บ้านน่าน้ำมัน ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.7 อายุระหว่าง 51-60 ปีมากที่สุด ร้อยละ 43.3 โดยมีอายุเฉลี่ย 47 ปี มีสถานภาพสมรสจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 91.0 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46.3 พื้นที่ถือครองระหว่าง 16-50 ไร่ ร้อยละ 55.2 สมาชิกกลุ่มมีพื้นที่สวนยางโดยเฉลี่ยคนละ 21 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่พอใจในราคาซื้อขายได้ในปัจจุบัน ร้อยละ

61.2 ด้านรายได้สมาชิกมีรายได้เฉลี่ยรายละ 23,612 บาท/เดือน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการของกลุ่มชาวสวนยาง สกย.บ้านน่าน้ำมัน

จากการศึกษาโดยผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 67 คน ได้ผลดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.64) รองลงมาคือ ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.61) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.56) ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.52) ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ (ค่าเฉลี่ย 2.50) การบริหารจัดการกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.49) และปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ลักษณะการนำของผู้นำและกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 2.38)

2. ด้านความคิดเห็นของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มชาวสวนยาง สกย.บ้านน่าน้ำมัน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า กลุ่มมีความสำเร็จอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.38) และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า สมาชิกพิจารณาตัวชี้วัดอยู่ในเกณฑ์มาก 2 ประการ คือพิจารณาได้จากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.58) และพิจารณาได้จากรายได้ต่อปีของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.52) และสมาชิกพิจารณาตัวชี้วัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 3 ประการ คือ ผลผลิตของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.37) การคงอยู่ของสมาชิกเก่าและการเพิ่มขึ้นของสมาชิกใหม่ (ค่าเฉลี่ย 2.33) และเงินออมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.09)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สำคัญตามลำดับดังนี้ ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม มีค่าความสัมพันธ์มากที่สุด

0.595 รองลงมาคือ ลักษณะผู้นำและกรรมกรกลุ่ม มีค่าความสัมพันธ์ 0.588 การบริหารจัดการกลุ่ม มีค่าความสัมพันธ์ 0.550 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม มีค่าความสัมพันธ์ 0.380 ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ มีค่าความสัมพันธ์ 0.273 ซึ่งทุกตัวแปรที่กล่าวมานั้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ยกเว้น ตัวแปร ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ส่วน ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์ตามนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญหา และ ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานกิจการของกลุ่มชาวสวนยาง สกย.บ้านน่าน้ำมัน

โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำการเขียนถึงปัญหา/ข้อเสนอแนะที่พบในการจัดการกลุ่มแล้วยังใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเลย เพื่อให้ได้ข้อมูลและได้นำมารวบรวมไว้ดังนี้

1. ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม จากการศึกษ พบว่าในปัจจุบันกลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านน่าน้ำมัน มีปัญหาในการดำเนินงานโดยแยกเป็น 4 ด้านดังนี้

1.1 ปัญหาด้านคน (Man) คือ สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่ม ผู้นำและกรรมการไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก สมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกลุ่ม และการที่คณะกรรมการกลุ่มขาดความรู้เฉพาะด้าน เช่น ด้านการจัดการตลาด และการบัญชี เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านเงิน (Money) คือ กลุ่มชาวสวนยาง ไม่สามารถกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภาครัฐที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำได้ เนื่องจากกลุ่ม ไม่เป็นนิติบุคคล ทำให้ขาดสภาพคล่องในการดำเนินงานกลุ่ม

1.3 ปัญหาด้านวัสดุในการดำเนินงาน (Material) คือ ความไม่พร้อมของสถานที่ ที่ใช้ในการดำเนินงานกลุ่ม และขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน เช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องยกผลผลิตของสมาชิกไปยังรถของผู้ประกอบการ

1.4 ปัญหาด้านการจัดการ (Management) คือ มลพิษทางอากาศที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม (กลิ่นของยางก้อนถ้วย) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชากรที่อยู่ข้างเคียงกับที่ทำการกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะ จากการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนา และลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องกระบวนการรวมกลุ่ม โดยเชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด มาเป็นวิทยากรในหัวข้อความสำคัญของการรวมกลุ่มและการออม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.2 ในการประชุมทุกครั้ง คณะกรรมการกลุ่มต้องชี้แจงบทบาททั้งของกรรมการและสมาชิก ให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจในบทบาทของตนเอง

2.3 มีพื้นที่ให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข เช่น ทำกล่องแสดงความคิดเห็นไว้ที่ทำการกลุ่ม หรือทุกครั้งที่มีการประชุมต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ในกรอบของการทำงาน และกรรมการต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

2.4 ในงานที่ต้องการความสามารถเฉพาะด้าน เช่น บัญชี คณะกรรมการคัดชั้นยาง กลุ่มควรส่งบุคลากรที่ทำหน้าที่นั้นๆ เข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานด้านบัญชี จัดให้เข้ารับการอบรมในการทำบัญชีอย่างง่ายกับสำนักงานกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ หรือส่งพนักงานคัดชั้นยาง เข้ารับการอบรมในเรื่องการดูคุณภาพยางกับทางสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเลย เป็นต้น

2.5 กลุ่มควรมีการจัดหาปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย, ยาปราบวัชพืช) ให้กับสมาชิก โดยทำการสำรวจความต้องการของสมาชิก ว่าต้องการปัจจัยการผลิตประเภทใดบ้างและในปริมาณเท่าไร แล้วจึงติดต่อประสานงานไปยังโรงงานผู้ผลิตโดยตรง เพื่อให้ได้ปัจจัยการผลิตในราคาถูก เพราะเป็นการสั่งซื้อในปริมาณมาก ทำให้มีอำนาจในการต่อรองราคา

2.6 ในการคัดเลือกคณะกรรมการ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติในบางตำแหน่งเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้บุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งสามารถทำงานได้ เช่น ตำแหน่งเหรัญญิก ต้องมีความรู้ความสามารถในการทำบัญชีเบื้องต้น เป็นต้น

3.2.7 ให้มีการศึกษาดูงาน โดยนำสมาชิกกลุ่มไปดูงานในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ข้างเคียง คือ กลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านเอราวัณ อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกัน แต่สามารถพัฒนากลุ่มจนสามารถจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการของกลุ่มชาวสวนยาง กรณีศึกษา กลุ่มชาวสวนยาง สกย. บ้านน่าน้ำมัน อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีตัวแปรอิสระในการศึกษาคั้งนี้ คือ

ลักษณะผู้นำและกรรมกรกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม ความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ การบริหารจัดการกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม ปัจจัยที่มีค่าคะแนนในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม และความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ ปัจจัยที่มีค่าคะแนนในระดับปานกลาง คือ การบริหารจัดการกลุ่ม ลักษณะผู้นำและกรรมกรกลุ่ม โดยสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาคั้งนี้เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม จึงมีความโน้มเอียงในการแสดงความคิดเห็น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่มีกิจกรรมเพียงเดือนละ 2 ครั้ง ทำให้สมาชิกบางรายจึงยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม คะแนนที่ได้จึงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ในด้านตัวแปรตามหรือปัจจัยที่แสดงถึงความสำเร็จของกลุ่มนั้น ในการศึกษาคั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการวัดผลความสำเร็จของกลุ่ม คือ เงินออมของกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การคงอยู่ของสมาชิกเก่าและเพิ่มสมาชิกกลุ่มใหม่ ผลผลิตของกลุ่ม รายได้ของกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพในการทำงานเป็นแนวทางในการกำหนด ซึ่งพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยมีค่าคะแนนในระดับมาก คือ การดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และรายได้ของกลุ่ม ส่วนที่มีค่าคะแนนความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ผลผลิตของกลุ่ม การคงอยู่ของสมาชิกเก่าและเพิ่มสมาชิกกลุ่มใหม่ และเงินออมของกลุ่ม และที่มีค่าคะแนนเป็นลำดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่กลุ่มสามารถจัดกิจกรรมได้

อย่างต่อเนือง บ่งบอกได้ว่ากลุ่มมีความสำเร็จในการจัดการ ซึ่งต่างกับเงินออมของกลุ่มที่จะมีมากหรือน้อย ก็ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่ากลุ่มมีความสำเร็จหรือไม่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมของการหาทรัพย์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในแต่ละวันเท่านั้น โดยยังไม่เห็นความสำคัญของการเก็บออมไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น

โดยผลการศึกษาที่มีทั้งส่วนคล้ายคลึงและแตกต่างกับ จิตรกร พงศดิถ (2544) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ ปัจจัยด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและลักษณะของสมาชิกกลุ่ม มีความคิดเห็นในระดับมากและปัจจัยด้านลักษณะผู้นำและกรรมกรกลุ่ม ที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และแตกต่างในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม

จากผลการศึกษาการ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม เรียงตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ความสามารถในการต่อรองกับภายนอกกลุ่ม และความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ การบริหารจัดการกลุ่ม ลักษณะผู้นำและกรรมกรกลุ่ม มีส่วนคล้ายคลึงกับ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ที่ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และปัทมา สอนอาจ (2548) ได้ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสหกรณ์การเกษตรนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จำกัด จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2547 ซึ่งผลการศึกษา พบว่า บทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสามารถในการบริหารจัดการของคณะกรรมการ

ดำเนินงานและพนักงาน และการที่มีเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ดูแลและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

สรุปผลการศึกษา

จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่ม ที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษาทั้ง 7 ปัจจัยนั้น มีความสำคัญต่อการรวมกลุ่มเกษตรกรทั้งสิ้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกลุ่มอันดับ 1 คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ในด้านการวัดความสำเร็จของกลุ่มนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าสามารถดูได้จากการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและรายได้ต่อปีของกลุ่มเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มต้องให้ความร่วมมือในทุกๆ กิจกรรมและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. ควรเพิ่มทักษะ ความรู้ต่างๆ ที่มีความจำเป็นในด้านกระบวนการกลุ่ม ให้กับคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม โดยเชิญผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านที่กลุ่มยังขาดความพร้อม เช่น ด้านการบัญชีเบื้องต้น โดยให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด มาให้ความรู้ เป็นต้น
3. เพื่อให้กลุ่มฯ สามารถดำเนินกิจกรรมได้ สมาชิกต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน โดยผู้นำกลุ่มและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกลุ่ม ต้องทำความเข้าใจและชี้แจงให้สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะลึก เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

ในกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. (2556). การส่งออกสินค้าของไทยเรียงตามมูลค่า. <http://www.ops3.Moc.go.th/infor/Export/recode_export_rank/report.asp> (20 ธันวาคม 2556).

จิตรกร พงศ์ดิลก. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นราศรี ไวนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมา สอนอาจ. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสหกรณ์การเกษตรนิกมสร้างตนเองลำตะคองจำกัด จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2547. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนัส สุวรรณ. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.

วิทยา จันทะวงศ์ศรี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาพร ฤทธิรงค์ และครรชิต สิงห์สุวรรณ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาลัยบัณฑิต ศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(1), 27-35.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2549). ข้อมูลสถิติการเกษตรประเทศไทย. <http://www.oae.go.th/oae_report/stat_agri/form_search.php> (20 ธันวาคม 2556).